

ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ

укладання трудового договору (контракту)
між фізичною особою приватним
нотаріусом та стажистом нотаріуса

Д. В. Журавльов

кандидат юридичних наук, заступник директора департаменту нотаріату, фінансового моніторингу юридичних послуг та реєстрації адвокатських об'єднань Міністерства юстиції України

Стаття присвячена особливостям правового регулювання укладання трудового договору (контракту) між фізичною особою приватним нотаріусом та стажистом нотаріуса. Досліджуються підстави, умови, строки договорів зі стажистом нотаріуса, порядок його реєстрації та умови дійсності.

Ключові слова: стажист, приватний нотаріус, трудовий договір.

Статья посвящена особенностям правового регулирования заключения трудового договора (контракта) между физическим лицом частным нотариусом и стажером нотариуса. Исследуются основания, условия, сроки договоров со стажером нотариуса, порядок его регистрации и условия действительности.

Ключевые слова: стажер, частный нотариус, трудовой договор.

Article devoted to the peculiarities of legal regulation of employment contract (contract) between the individual private notary intern of notary. Investigate the reasons, conditions, terms of contracts with an intern of a notary, the procedure of registration and conditions of validity.

Keywords: stazhor, private notary, employment contract.

З переходом України до ринкових відносин гостро постала проблема невідповідності трудового законодавства колишнього СРСР сучасним реаліям. Це стосується і правового регулювання трудових відносин за участю роботодавця – фізичної особи загалом та регулювання укладання трудового договору (контракту) між фізичною особою приватним нотаріусом та стажистом нотаріуса зокрема.

До проблеми укладання трудових договорів звертались Н. М. Хуторян, Н. Б. Болотіна, С. В. Дріжчана, В. В. Лазор, Т. А. Занфірова [1-5].

Правовою основою діяльності нотаріату є Конституція України, яка гарантує кожному громадянину право на працю, що включає можливість заробляти собі на життя працею, яку він вільно обирає або на яку вільно погоджується. Держава створює умови для повного здійснення громадянами права на працю, гарантує рівні можливості у виборі професії та роду трудової діяльності, реалізовує програми професійно-технічного навчання, підготовки і перепідготовки кадрів відповідно до суспільних потреб. У свою чергу законодавство про працю регулює трудові відносини працівників усіх підприємств, установ, організацій незалежно від форм власності, виду діяльності й галузевої належності, а також осіб, які працюють за трудовим договором з фізичними особами, до яких належать приватні нотаріуси. Трудовим договором є угода між працівником і власником підприємства, установи, організації або уповноваженим ним органом чи фізичною особою, за якою працівник зобов'язується виконувати роботу, визначену цією угодою. Особливою формою трудового договору є контракт, в якому строк його дії, права, обов'язки і відповідальність сторін (у тому числі матеріальна), умови матеріального забезпечення й організації праці

працівника, умови розірвання договору, в тому числі дострокового, можуть встановлюватися угодою сторін.

Саме при укладанні трудового контракту між приватним нотаріусом та стажистом нотаріуса існує певна специфіка, яка потребує особливого правового регулювання. Трудові правовідносини, що виникають між приватним нотаріусом і стажистом, є дуалістичними, тому що визначають не лише трудові права та обов'язки стажиста і приватного нотаріуса як роботодавця, а й питання навчання та проходження стажування, дотримання стажистом певних правил і процедур. Дослідженню цих питань присвячена ця стаття.

Особливістю правового регулювання укладання трудового контракту між приватним нотаріусом та стажистом нотаріуса є його суб'єктивний склад. Тобто укласти такий трудовий контракт можуть суб'єкти правовідносин, що мають певні чітко визначені в законі характеристики. По-перше, роботодавець повинен мати статус приватного нотаріуса, бути належним чином зареєстрованим, мати реєстраційне посвідчення, печатку, робоче місце, яке б забезпечувало можливість особі, що має намір займатися нотаріальною діяльністю, проходити стажування відповідно до вимог, визначених Міністерством юстиції України згідно з Положенням «Про вимоги до робочого місця (нотаріальної контори) приватного нотаріуса та здійснення контролю за їх дотриманням», мати стаж нотаріальної діяльності не менше десяти років.

У свою чергу особа, що має намір займатися нотаріальною діяльністю та бажає укласти трудовий контракт як стажист нотаріуса, повинна відповідати певним вимогам. Стажист нотаріуса має бути громадянином України, мати вищу юридичну освіту, стаж роботи у сфері права не менше трьох років, володіти державною мовою. Не може бути стажистом но-

таріуса особа, яка має судимість, а також особа, обмежена у дієздатності або визнана недієздатною за рішенням суду. Стажист нотаріуса не може займатися підприємницькою або адвокатською діяльністю, бути засновником адвокатських об'єднань, перебувати на державній службі або на службі в органах місцевого самоврядування, перебувати у штаті інших юридичних осіб, входити самостійно, через представника або підставних осіб до складу правління чи інших виконавчих органів господарських організацій, кредитно-фінансових установ, а також виконувати іншу оплачувану роботу, крім викладацької, наукової і творчої, у вільний від роботи час.

Законодавець визначає, що проходження стажування, а саме й термін дії трудового контракту, укладеного між приватним нотаріусом та стажистом нотаріуса, повинен визначатися терміном в один рік. Після закінчення цього терміну трудові правовідносини між приватним нотаріусом та стажистом нотаріуса припиняються.

На стажиста нотаріуса, що перебуває в трудових правовідносинах з приватним нотаріусом, поширюються обов'язки дотримання та збереження нотаріальної таємниці, що становить сукупність відомостей, отриманих під час вчинення нотаріальної дії або звернення до нотаріуса заінтересованої особи, у тому числі про особу, її майно, особисті майнові та немайнові права і обов'язки тощо. При укладанні трудового контракту така особливість повинна бути врахована та вказана в трудовому контракті. Нотаріус, а також стажист нотаріуса зобов'язані зберігати нотаріальну таємницю, навіть якщо їх діяльність обмежується наданням правової допомоги чи ознайомленням з документами і нотаріальна дія або дія, яка прирівнюється до нотаріальної, не учинялась. Будь-яке втручання в діяльність нотаріу-

са, зокрема з метою перешкоджання виконанню ним своїх обов'язків або спонукання до вчинення ним неправомірних дій, у тому числі вимагання від нього, його стажиста, інших працівників, які перебувають у трудових відносинах з нотаріусом, відомостей, що становлять нотаріальну таємницю, забороняється і тягне за собою відповідальність згідно із законодавством.

Трудовий контракт між приватним нотаріусом та стажистом нотаріуса повинен укладатися з врахуванням вимог Наказу Міністерства праці та соціальної політики України «Про затвердження форми трудового договору між працівником і фізичною особою» від 8 червня 2001р. №260, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 27 червня 2001р. за №554/5745, яким встановлюється форма трудового договору між працівником і фізичною особою, яка використовує найману працю, та порядок реєстрації трудового договору між працівником і фізичною особою. Трудовий контракт між приватним нотаріусом і стажистом нотаріуса повинен відповідати вимогам трудового законодавства, містити умови, передбачені типовою формою, а також зазначати права стажиста, передбачені ст. 13 Закону України «Про нотаріат», а саме:

- 1) знайомитися із змістом нотаріальних документів, поданих нотаріусу для вчинення нотаріальних дій;
- 2) бути присутнім на прийомі фізичних осіб та представників юридичних осіб;
- 3) складати проекти правочинів, заповітів, свідоцтв та інших документів, що стосуються вчинення нотаріальних дій;
- 4) вносити записи до реєстрів для реєстрації нотаріальних дій;
- 5) виконувати інші завдання, передбачені трудовим контрактом між стажистом та приватним нотаріусом і планом стажування.

Оскільки ми вже визначили дуалістичну природу трудового контракту, що укладається між приватним нотаріусом і стажистом нотаріуса, слід зазначити, що у стажиста є не лише права, а й обов'язки, пов'язані з виконанням програми стажування з навчання, оволодіння професійними навичками та знаннями нотаріуса. Цей припис полягає у тому, що стажист зобов'язаний відповідно до умов та порядку проходження стажування, встановленого Міністерством юстиції України, вивчити конкретний перелік питань, визначений для вивчення під час проходження стажування, та/або завдань, які необхідно йому виконати, що випливають із зазначеної програми. Керівник стажування складає для стажиста індивідуальний план стажування, який затверджується начальником Головного управління юстиції Мін'юсту в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі чи його заступником з питань нотаріату. В індивідуальному плані визначаються терміни з представленням дат і годин, відведених на вивчення і засвоєння кожної теми. До початку стажування стажист повинен ознайомитись зі змістом ст. 8 Закону України «Про нотаріат». У перший день стажування він повинен ознайомитись зі своїм робочим місцем та режимом роботи у приватного нотаріуса.

За період стажування стажист має вивчити порядок функціонування та роботи із Спадковим реєстром, Державним реєстром правочинів, Єдиним реєстром заборон відчуження об'єктів нерухомого майна, Державним реєстром обтяжень рухомого майна, Державним реєстром іпотек, Єдиним реєстром спеціальних бланків нотаріальних документів, Єдиним реєстром довіреностей, Єдиним реєстром нотаріусів.

Як певну особливість реалізації правового регулювання трудового контрак-

ту, укладеного між приватним нотаріусом та стажистом нотаріуса, слід визначити, що з метою оволодіння практичними навичками роботи з вищезазначеними реєстрами стажист має пройти навчання в державному підприємстві «Інформаційний центр» Міністерства юстиції України або його філіях. Навчання проходить в межах терміну стажування та зараховується як відпрацювання певного робочого часу.

Контроль за виконанням трудового контракту, протягом його дії, та умов стажування здійснюється представниками управління юстиції. Перевірка щодо виконання стажистом і керівником стажування умов стажування та виконання індивідуального плану проходження стажування, про що складається доповідна записка, яка розглядається разом з висновком про проходження стажування начальником управління юстиції чи його заступником з питань нотаріату.

Укладений зі стажистом у письмовій формі трудовий контракт приватний нотаріус повинен подати на реєстрацію до державної служби зайнятості за місцем свого проживання у тижневий строк з моменту фактичного допущення стажиста до роботи.

У разі коли інтереси приватного нотаріуса за нотаріальним дорученням представляє уповноважена особа, така особа повинна подати на реєстрацію укладений між стажистом і приватним нотаріусом трудовий контракт до державної служби зайнятості за місцем проживання приватного нотаріуса.

При реєстрації трудового контракту сторони повинні пред'явити паспорт та подати такі документи:

- приватний нотаріус – реєстраційне посвідчення про реєстрацію приватної нотаріальної діяльності, довідку відповідної державної податкової інспекції про присвоєння ідентифікаційного номера;

– стажист, з яким укладено трудовий контракт – трудову книжку, довідку відповідної державної податкової інспекції про присвоєння ідентифікаційного номера.

Відповідальна особа центру зайнятості в день подання фізичною особою (або за нотаріальним дорученням уповноваженою нею особою) трудового контракту, а у разі відсутності працівника при проведенні реєстрації трудового договору – в день подання фізичною особою (або за нотаріальним дорученням уповноваженою нею особою) всіх необхідних документів, реєструє його у книзі реєстрації трудових договорів. Трудовому договору присвоюється номер, за яким він зареєстрований у книзі, і ставиться дата його реєстрації. Відповідальна особа центру зайнятості на підставі запису про реєстрацію трудового договору, зробленого в книзі реєстрації трудових договорів, робить на трьох примірниках трудового договору запис.

Приватний нотаріус зобов'язаний вручити під розписку стажисту один примірник зареєстрованого трудового договору протягом трьох робочих днів з дня його надходження, про що робиться відповідний запис у книзі реєстрації.

Враховуючи специфіку трудових правовідносин, що виникають між стажис-

том та приватним нотаріусом, законодавцем встановлені певні особливості щодо заповнення та зберігання трудової книжки стажиста.

На відміну від порядку, передбаченого Наказом Міністерства праці та соціальної політики України від 8 червня 2001 р. №260, трудова книжка стажиста приватного нотаріуса заповнюється та зберігається приватним нотаріусом – керівником стажування.

По закінченню строку стажування, а відповідно і строку трудового контракту приватний нотаріус робить запис про підстави його припинення з посиланням на відповідні статті Кодексу законів про працю України, про що приватний нотаріус сповіщає центр зайнятості, який зареєстрував трудовий договір. Відповідальна особа центру зайнятості протягом трьох робочих днів знімає трудовий контракт з реєстрації, про що робить відповідний запис у книзі реєстрації трудових договорів.

Підводячи підсумок, слід зазначити, що правильне укладання трудового договору забезпечить відсутність непорозумінь в зарахуванні часу стажування та забезпечить дотримання трудових прав стажиста.

Література

1. Законодавство про трудовий договір та шляхи його удосконалення: Удосконалення трудового законодавства в умовах ринку / Відп. ред. Н. М. Хуторян. – К. : Ін Юре, 1999. – С.17-41.
2. *Болотіна Н. Б.* Трудовий договір за законодавством України : навч. посіб. – К. : Вид. Паливода А. В., 2002.
3. *Дріжчана С. В.* Удосконалення правового регулювання контракту як виду трудового договору // *Правова держава : щорічник наук. праць Ін-ту держави і права ім. В. М. Корецького НАН України.* – Вип. 11. – К. : Юрид. книга, 2000. – С. 271-285.
4. *Лазор В. В.* Теоретические и социальные аспекты сущности трудового договора и порядок разрешения споров при невыполнении его условий : монография. – Луганск : Изд-во ВНУ им. В. Даля, 2002. – 250 с.
5. Правове регулювання трудових відносин за участю роботодавця – фізичної особи : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.05 / Т. А. Занфірова; Нац. юрид. акад. України ім. Я. Мудрого. – Х., 2004. – 19 с.